

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора економічних наук, доцента

Паливоди Олени Михайлівни

на дисертаційну роботу

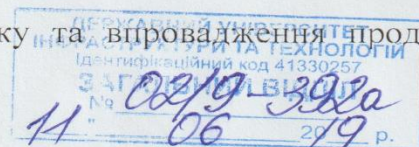
Партоли Андрія Ігоровича

на тему: «ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДНОГО
ТРАНСПОРТУ»

**1. Актуальність обраної теми та її зв'язок із науковими програмами,
планами і темами**

Конкурентоспроможний розвиток сучасної економіки України неможливий без ефективно діючої транспортної системи, яка забезпечує взаємозв'язки між секторами економіки, видами економічної діяльності, підприємствами, регіонами країни тощо. Без продуктивного транспортного комплексу, у складі якого оптимально взаємодіють різні види транспорту, неможливий процес сучасного виробництва, що потребує оптимального та своєчасного забезпечення сировиною, комплектуючими та готовою продукцією.

Одним із важливих складових елементів транспортної системи країни є внутрішній водний транспорт, якому притаманні такі переваги, як низька собівартість перевезень, менші, порівняно з іншими видами транспорту, витрати на обладнання шляхів сполучення, можливість перевезення великогабаритних нетермінових вантажів, екологічність. Проте, сьогодні на частку внутрішнього водного транспорту в Україні припадає лише близько 0,2% від загального вантажообігу. Тим часом у Франції значення даного показника 10%, в Німеччині – 11%, в Нідерландах – 34%. Значне скорочення обсягів перевезень річковим транспортом в Україні зумовлено проблеми фінансового, управлінського, законодавчого та регуляторного характеру, що накопичувалися протягом останніх десятиліть. Для їх вирішення необхідні кардинальні заходи, спрямовані, насамперед на системну розробку та впровадження продуманої

державної політики у сфері річкового транспорту і внутрішніх водних шляхів та вдосконалення системи управління підприємствами річкового транспорту, підвищення їх конкурентоспроможності, зокрема, й за рахунок запровадження таких інноваційних організаційних форм, як транспортно-логістичні кластери.

Зазначені організаційні структури активно використовуються у світовій економіці, оскільки вони здатні комплексно вирішувати проблеми різних рівнів управління: підприємства, регіону, національної економіки, передусім за рахунок генерування цілого ряду позитивних соціально-економічних ефектів. Їх активний розвиток дає можливість сформувати своєрідні «екосистеми», що забезпечують сприятливе бізнес-середовище для створення та впровадження інновацій, здійснення експериментів з новими бізнес-рішеннями тощо.

Вітчизняна практика формування різного виду кластерів підприємств в Україні зіштовхнулася в цілیم рядом теоретичних та прикладних проблем, що потребують розв'язання. Зважаючи на зацікавленість підприємців кластерною формою бізнесу, а також враховуючи посилення євроінтеграційної співпраці, існує нагальна потреба в розвитку кластерної концепції вітчизняної економіки.

Саме тому, дослідження та розробка науково-практичних проблем формування та функціонування транспортно-логістичних кластерів підприємств водного транспорту в економіці України, що представлена у дисертаційному дослідженні ПАРТОЛИ Андрія Ігоровича, носить особливо актуальний характер.

Дисертація є складовою частиною науково-дослідної роботи Державного університету інфраструктури та технологій за темою: «Розробка методичного забезпечення формування та оцінки соціальної й економічної ефективності функціонування транспортно-логістичних кластерів» (2016-2017 роки, № держреєстрації 0116U002514). Дисертантом у процесі роботи над зазначеною темою було розроблено методичні підходи до вибору та організації спільних проектів транспортно-логістичного кластера.

Враховуючи вище зазначене, слід підкреслити, що обґрунтовані у дисертаційній роботі теоретичні, практичні та методичні рекомендації щодо розвитку підприємств внутрішнього водного транспорту України на основі кластерної моделі розвитку мають наукове-практичне значення для розвитку положень економічної науки та відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Представлені на захист наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Партоли А. І. є належним чином науково обґрунтованими, що дістало підтвердження у ретельному аналізі значного масиву наукової та практичної інформації з питань розвитку річкового транспорту та формування транспортно-логістичних кластерів як в Україні, так і в країнах ЄС. Зазначене дозволило дисертанту досягнути основної мети дослідження – розробити теоретичні, методичні та практичні засади розвитку річкового транспорту на основі формування та ефективного функціонування кластерних структур.

Наукова обґрунтованість представлених положень дисертації забезпечена застосуванням широкого набору наукових методів. Зокрема, дисертантом у роботі використовувалися методи історичного та логічного аналізу, індукції та дедукції, міжнародного порівняння тощо. При розробці підходів до вироблення державної політики щодо підтримки формування та розвитку транспортно-логістичних кластерів було застосовано методи логічного узагальнення та екстраполяції трендів. У процесі розробки методів ідентифікації кластерних структур на регіональному рівні використовувалися методи розрахунку структурних показників. Вибір оптимальних спільних кластерних проектів проводився на основі методу аналізу ієрархій. Прогнозування фінансово-економічної доцільності участі підприємства у діяльності транспортно-логістичного кластера було проведено з допомогою пакету для обробки статистичних даних та прогнозування SPSS.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, які сформульовані у роботі Партоли А. І. є достовірними, оскільки вони ґрунтуються на глибокому аналізі законодавчих актів, а також наукових праць провідних вітчизняних і зарубіжних спеціалістів, статистичної та аналітичної інформації Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, Європейської кластерної обсерваторії, Європейської Комісії, а також інформаційних матеріалів галузевих асоціацій та окремих підприємств.

Представлені висновки дисертаційної роботи є у достатній мірі науково аргументованими та деталізованими для ефективного запровадження у практику

господарювання та у навчальний процес.

Ознайомлення зі змістом дисертації Партоли А. І. та авторефератом дає підстави стверджувати, що представлені на захист основні наукові положення дисертаційної роботи мають істотний рівень наукової новизни, як для управління підприємствами водного транспорту, так і для вітчизняного менеджменту транспорту загалом. Автором представлено власний доробок, що спирається на вдосконалення та систематизацію попередніх розробок вчених, які відповідають за змістом і кваліфікаційним рівнем вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Наукова новизна дисертаційного дослідження Партоли А. І. полягає у теоретичному узагальненні та представленні нового підходу до розв'язання наукової проблеми конкурентоспроможного розвитку підприємств внутрішнього водного транспорту України на основі ефективного функціонування транспортно-логістичного кластера водного транспорту.

До положень, які містять вагомий рівень елементів наукової новизни, слід віднести:

- розробку методичного підходу до вибору оптимального кластерного проекту на основі побудови ієрархічної моделі багатокритеріального вибору для реалізації компаніями річкового транспорту в межах запропонованого транспортно-логістичного кластера м. Києва. Підхід забезпечує реалізацію цілей, завдань та господарських інтересів його учасників, а також сприяє підвищенню ефективності їх господарської кооперації та мотивації у реалізації кластерних проектів спрямованих на вирішення спільних виробничих, інноваційних, інфраструктурних, інформаційно-комунікаційних, освітніх, соціально-екологічних проблем господарської діяльності (с. 133-178);

- класифікацію спільних кластерних проектів, яка передбачає шість варіантів напрямів міжорганізаційної кооперації у транспортно-логістичному кластері: інноваційний, виробничий, освітній, інфраструктурний, інформаційно-комунікаційний, екологічний. Запропонована класифікація дає можливість спростити вибір практичного напрямку співробітництва компаній у кластері на початкових етапах його створення, а також сформувати оптимальний склад

учасників (с. 133-150);

- систематизацію чинників економічної мотивації, що спонукають підприємства до організації кластерної кооперації на основі виділення двох критеріїв: зростання інноваційної активності транспортно-логістичних підприємств та зменшення витрат транспортно-логістичних підприємств. Запропонована класифікація сприяє більш якісному виявленню спільних господарських інтересів учасників транспортно-логістичного кластера та підвищує якість їх економічної реалізації (с.164-170).

Ряд наукових результатів представлених у дисертації можна віднести до таких, що розвивають ідеї, які були висунуто у попередніх наукових дослідженнях, зокрема:

- науково-методичний підхід до ідентифікації кластерів водного транспорту за рахунок більш глибокого якісного аналізу вітчизняних господарських умов, що дає змогу підвищити достовірність ідентифікації потенційно активних кластерів в регіонах України, виходячи з вітчизняної специфіки (с. 112-129);

- групування умов, що забезпечують ефективність кластерної взаємодії за рахунок доповнення її умовами соціального середовища, які передбачають наявність певного рівня економічної довіри, соціальної активності, розвиток комунікацій між компаніями та наявність досвіду кластерної співпраці у підприємницькому середовищі (с. 61-70);

- визначення сутності та змісту транспортно-логістичного кластера, в якому акцентовано увагу на тому, що кластерна взаємодія підприємств в його межах спрямовується на оптимізацію всього транспортно-логістичного ланцюга від постачальників до кінцевих споживачів з метою отримання додаткових соціально-економічних ефектів, які формуються на чотирьох рівнях: підприємства, напряму економічної діяльності, регіону та держави (с.46, с.59-60);

- розуміння сутності спільних кластерних проектів як сукупності процесних та технологічних заходів, які мають визначену структуру та розроблену послідовність (с.137-141).

Обґрунтування положень наукової новизни результатів дослідження, авторські публікації, практичні впровадження, що представлені у дисертаційній роботі, підтверджують відповідність висновків та наукових рекомендацій

дисертації Партоли А. І. вимогам Міністерства освіти і науки України щодо їх новизни та достовірності.

Таким чином, зазначене вище дає підстави для висловлення позитивної оцінки щодо вагомості винесених на захист елементів наукової новизни дисертації Партоли А. І., їх змістовності з погляду подальшого використання для розвитку такої галузі економічної науки, як економіка та управління підприємствами, а також достатності експериментальної перевірки для забезпечення вирішення поставлених у дослідженні ключових завдань.

3. Теоретична та практична значущість наукових результатів.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи Партоли А. І. полягає в тому, що її наукові результати доведено до рівня практичних рекомендацій та використано:

- Публічним акціонерним товариством «Київський річковий порт» для вибору оптимального спільного проекту при утворенні кластерної структури;
- Товариством з обмеженою відповідальністю «Енергосервіс» при прийнятті стратегічних рішень щодо планування та розвитку кластерної взаємодії;

Крім того, окремі теоретичні положення та рекомендації використані у навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій при викладанні дисциплін: «Менеджмент організацій», «Управління змінами», «Управління інноваційною діяльністю підприємства», «Кластерна політика в країнах ЄС», про що є відповідні акти впровадження.

4. Зауваження та дискусійні положення

Необхідно зазначити, що поряд із науковими здобутками щодо розвитку внутрішнього водного транспорту України на основі формування та ефективного функціонування кластерів, що обґрунтовано представлені в дисертації Партоли А. І., вважаємо за доцільне звернути увагу на певні дискусійні аспекти дисертаційного дослідження та недоліки, які можуть бути предметом обговорення на захисті та потребують додаткової аргументації автора.

1. У п.п. 1.2 автором достатньо детально аналізується досвід європейських країн щодо формування транспортно-логістичних кластерів та визначаються умови, за яких діяльність зазначених кластерів є ефективною. Поряд з цим доцільно б було б проаналізувати досвід та проблеми розвитку подібних кластерів у вітчизняній економіці, що дало б змогу надати додаткові практичні рекомендації для спеціалізованих кластерних організацій щодо підвищення ефективності їх управління.

2. У п. 1.3 дисертаційного дослідження констатовано факт, що однією з визначальних умов ефективності формування та функціонування транспортно-логістичного кластера є створення відповідних соціальних умов, які передбачають певний рівень економічної довіри та між організаційних комунікацій, поряд з цим автору доцільно було б доповнити дане положення поясненнями та рекомендаціями щодо того, яким чином компанії можуть впливати на формування необхідних соціальних умов.

3. У п. 2.2 варто було б більше уваги приділити аналізу напрямів, за якими може здійснюватися інтеграційна взаємодія між підприємствами внутрішнього водного транспорту України та ЄС.

4. У п. 3.3 прогнозування фінансово-економічних показників ефективності діяльності підприємства в межах запропонованого кластера варто було б доповнити рядом показників, що стосуються оцінювання ефективності інформаційно-комунікаційних та інноваційних проектів, що визначені як оптимальні для першочергової реалізації кластерною організацією.

5. Не є доцільним приділяти занадто багато уваги опису сутності та можливостей експертного методу аналізу ієрархій (МАІ), який був використаний в дисертаційній роботі з метою вибору оптимального кластерного проекту для спільної реалізації підприємствами кластера водного транспорту (с. 151-163).

Проте, вважаємо, що наведені вище зауваження не знижують наукової та методичної цінності і практичного значення авторських розробок і, відповідно, не знижують загальної позитивної оцінки винесених на захист елементів наукової новизни дисертанта. Рекомендуємо вказані зауваження використати для подальших системних досліджень у галузі розвитку річкового транспорту України на основі кластерної моделі.

5. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації

На основі вивчення змісту, структури та обсягу дисертації, автореферату й наукових публікацій Партоли А. І., можна констатувати, що:

1) дисертаційна робота на тему «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» та автореферат написані у відповідності до вимог МОН України, які передбачено для наукових розробок за зазначеним напрямом досліджень і кваліфікаційним рівнем;

2) текст дисертації й автореферату подано науковим стилем у відповідності до розробленої структурно-логічної схеми дослідження та доповнено відповідним ілюстративним та інформаційним матеріалом;

3) автореферат дисертації Партоли А. І. відображає сутність і зміст науково-практичних положень, що обґрунтовані автором у дисертації;

4) наукові положення, методичні розробки, висновки та рекомендації, що лаконічно представлено в авторефераті, більш детально розкриваються у тексті самої роботи.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертаційна робота Партоли А.І. на тему: «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем теоретичних положень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора

Основні результати дисертаційної роботи представлено в 11 одноосібних наукових працях. Серед них: фахових наукових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних – шість статей, загальним обсягом 2,06 друк. арк.; п'ять публікацій у виданнях апробаційного характеру, загальним обсягом 0,91 друк. арк. Обсяг публікацій, що належать автору, таким чином, складає 2,97 друк. арк., що достатньою мірою відображає основні результати дисертаційної роботи Партоли А. І., які були оприлюднені для наукового обговорення у наукових журналах та на міжнародних науково-практичних конференціях.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Партоли А. І. за своїм змістом, науковою новизною, логікою викладення матеріалу, висновками та пропозиціями є завершеним і самостійно виконаним науковим дослідженням. Отримані дисертантом результати щодо вирішення актуальної науково-прикладної проблеми із поглиблення підходів до забезпечення конкурентоспроможного розвитку водного транспорту на основі формування транспортно-логістичних кластерів є науково обґрунтованими. Дисертаційна робота написана діловою українською мовою із дотриманням наукового стилю викладу та застосуванням у дослідженні спеціальної наукової термінології, способів статистичного аналізу, а також методів економічного моделювання та прогнозування. За своєю структурою та оформленням дисертаційна робота Партоли А. І. відповідає вимогам до кандидатських дисертацій із зазначеного напрямку економічних досліджень. Авторські теоретичні положення, методичні підходи та наукові розробки представлені в дисертаційній роботі – деталізовано й доведено до рівня практичного використання, що підтверджено відповідними актами про впровадження результатів дослідження.

Таким чином, тема дисертації Партоли А. І. «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту», сформульовані автором предмет і об'єкт дослідження, а відповідно до них перелік поставлених та вирішених теоретичних та прикладних завдань;

винесена на захист наукова новизна; обсяг друкованих праць та їхня кількість відповідають вимогам МОН України до дисертацій, представлених на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Партоли Андрія Ігоровича є завершеним науковим дослідженням, що характеризується актуальністю та науковою новизною, а також має теоретичне та практичне значення для конкурентоспроможного розвитку вітчизняного внутрішнього водного транспорту на основі формування та функціонування транспортно-логістичних кластерів. Дисертація відповідає сучасній у методології гуманітарних наук: містить теоретичні узагальнення, аналітичні та методичні розробки, висновки і практичні пропозиції, що мають важливе значення для теорії та практики менеджменту організацій.

Дисертація відзначається достатнім рівнем наукової новизни та практичної значимості. Опубліковані автором праці та автореферат відображають основні положення дисертації. Висловлені опонентом зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

За формальними та якісними ознаками, а також рівнем новизни дослідження, дисертаційна робота «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» відповідає чинним вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Партола Андрій Ігорович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри зовнішньоекономічної
діяльності підприємств
Національного авіаційного університету

О. М. Паливода

